

## Polecenia podsumowujące

1. Opisz program reform Familii.
2. Przedstaw sprawę dysydentów w Rzeczypospolitej od drugiej połowy XVII w. do I rozbioru.
3. Wyjaśnij, czym była uchwała o prawach kardynalnych i w jakich okolicznościach została podjęta.
4. Omów okoliczności I rozbioru Rzeczypospolitej oraz wskaż na mapie ziemie utracone w jego wyniku.

I rozbiór Rzeczypospolitej

Podsumowanie

# 35

### ◆ Reformy Familii i elekcja Stanisława Poniatowskiego

1764 – sejm konwokacyjny – przedstawienie ustrojowo-gospodarczych reform Familii.  
1764 – elekcja Stanisława Augusta na króla.

### ◆ Sytuacja dysydentów w Rzeczypospolitej

Wzrost nastrojów antydysydentkich w następstwie wojen prowadzonych w XVII w.  
Uchwalenie praw antydysydentkich ograniczających prawa polityczne szlachty protestanckiej.

### ◆ Uchwała o prawach kardynalnych

1767 – zawiązanie konfederacji w Słucku i Toruniu w obronie praw innowierców.  
1767 – zawiązanie antykrólewskiej i antyreformatorskiej konfederacji generalnej w Radomiu.  
1768 – uchwała o prawach kardynalnych

- wolna elekcja
- *liberum veto*
- nietykalność osobista szlachty
- monopol szlachty na: posiadanie ziemi, władzę nad chłopami (bez karania śmiercią), sprawowanie urzędów i wypowiedanie posłuszeństwa królowi
- religia rzymskokatolicka wyznaniem dominującym

Rosja gwarantką nienaruszalności ustroju Rzeczypospolitej.

### ◆ Konfederacja barska i wojna domowa

1768 – zawiązanie konfederacji w Barze w obronie wiary katolickiej i praw szlacheckich.  
Wezwanie na pomoc wojsk rosyjskich przez króla Stanisława Augusta.  
1768–1772 – wojna domowa przegrana przez konfederatów; zsyłki na Syberię, przymusowe wcielenia do armii rosyjskiej żołnierzy konfederacji, emigracja jej przywódców.

### ◆ I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)

1769–1770 – aneksja przez Austrię starostw spiskiego, czorsztyńskiego, nowotarskiego i sądeckiego.  
Austria inicjatorką rozbioru.  
5 VIII 1772 – I rozbiór Rzeczypospolitej – podpisanie traktatu rozbiorowego przez Austrię, Rosję i Prusy

- Rosja – 92 tys. km<sup>2</sup> i ok. 1,3 mln mieszkańców
- Austria – 83 tys. km<sup>2</sup> i 2,65 mln mieszkańców
- Prusy – 36 tys. km<sup>2</sup> i 580 tys. mieszkańców

### ◆ Sejm rozbiorowy (1773–1775)

- Zwlekanie przez króla z decyzją o zwołaniu sejmiku mającego zatwierdzić traktat rozbiorowy.
- Utworzenie opozycji antykrólewskiej zainicjowanej przez Rosję.
- Wybory posłów na sejmikach w asyście wojsk rosyjskich.
- IV 1773 – zwołanie sejmiku w Warszawie.
- Bezowocny protest posła Tadeusza Rejtana.
- IX 1773 – ratyfikowanie przez sejm traktatów rozbiorowych.
- Reformy ustrojowe sejmiku rozbiorowego ograniczające władzę króla
- powołanie Rady Nieustającej kontrolującej politykę monarchy
- odebranie królowi prawa nominacji ministrów, senatorów i oficerów
- pozbawienie władcy przywileju oddawania królewskich ziem w dożywotnią dzierżawę

## Polecane publikacje

W. Konopczyński, *Konfederacja barska: przebieg, tajemne cele i jawne skutki*, t. 1 i 2, Poznań: Wyd. Zyski i S-ka, 2017.  
K. Zienkowska, *Stanisław August Poniatowski*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2004.

